

KOMISJA EUROPEJSKA

Bruksela, dnia 20.9.2011
KOM(2011) 568 wersja ostateczna

**KOMUNIKAT KOMISJI DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY,
EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU
REGIONÓW**

**Komunikat w sprawie polityki UE i wolontariatu: Uznanie i propagowanie wolontariatu
transgranicznego w UE**

1. WPROWADZENIE

Wolontariat jest motorem tworzenia kapitału ludzkiego i społecznego. Jest istotnym czynnikiem integracji i wzrostu zatrudnienia oraz kluczowym elementem poprawy spójności społecznej. Przede wszystkim zaś wolontariat stanowi praktyczną realizację podstawowych wartości, na których opiera się Europa – sprawiedliwości, solidarności, włączenia społecznego i społeczeństwa obywatelskiego. Wolontariusze uczestniczą w kształtowaniu społeczeństwa europejskiego, a ci z nich, którzy pracują poza swoją ojczyzną, aktywnie współtworzą Europę obywatelską¹. Działania w ramach wolontariatu są powiązane z polityką Unii Europejskiej w wielu dziedzinach, np. uczenia się przez całe życie, rozwoju obszarów wiejskich i sportu, dodając ważny wymiar do programów unijnych.

Z tych i innych powodów rok 2011 ogłoszono Europejskim Rokiem Wolontariatu Propagującym Aktywność Obywatelską². Europejski Rok Wolontariatu daje Komisji Europejskiej możliwość zebrania danych o wolontariacie w Unii Europejskiej i o tym, w jaki sposób wpływa on na społeczeństwo. Pozwala również Komisji na ustalenie, co Unia Europejska i państwa członkowskie mogą zrobić dla ułatwienia i promowania wolontariatu, szczególnie w kontekście transgranicznym.

W następstwie niniejszego komunikatu do końca 2012 r. powstanie sprawozdanie oceniające wyniki Roku Wolontariatu, które zostanie przedstawione Parlamentowi Europejskiemu, Radzie, Europejskiemu Komitetowi Ekonomiczno-Społecznemu i Komitetowi Regionów.

1.1. Definicja i sytuacja w zakresie danych

Poszczególne państwa mają różne pojęcia, definicje i tradycje dotyczące wolontariatu. Wolontariat definiuje się jako wszelkie – formalne i nieformalne – rodzaje działalności ochotniczej. Wolontariusze działają z własnej woli, własnego wyboru i własnych powodów, bez wynagrodzenia. Wolontariat pozwala stowarzyszeniom i poszczególnym osobom, w duchu solidarności, identyfikować się z potrzebami i problemami ludzi, społeczeństw i środowiska oraz działać na rzecz ich rozwiązania. Działania wolontariuszy prowadzone są często jako wsparcie dla organizacji non-profit bądź inicjatyw obywatelskich³.

Według wyników badań przeprowadzonych z inicjatywy Komisji, w 2010 r. ok. 100 mln Europejczyków było zaangażowanych w działania wolontariatu. Są to dane ogólne – skala uczestnictwa w wolontariacie jest bardzo różna w różnych częściach UE⁴.

W wielu państwach członkowskich UE najbardziej aktywne w wolontariacie są osoby dorosłe w wieku od 30 do 50 lat, choć liczba młodszych i starszych wolontariuszy rośnie w całej Unii.

Działania wolontariatu są podejmowane w wielu dziedzinach życia. Obszarem największej aktywności w tym zakresie jest sport, a kolejnymi – opieka społeczna i opieka zdrowotna. Inne sektory to m.in. wymiar sprawiedliwości, kultura, edukacja, działania na rzecz

¹ Sprawozdanie na temat obywatelstwa UE – 2010 r. – Usuwanie przeszkód w zakresie praw obywatelskich UE, COM(2010) 603 wersja ostateczna z 27 października 2010 r.

² Decyzja Rady nr 37/2010/WE z dnia 27 listopada 2009 r. w sprawie Europejskiego Roku Wolontariatu Propagującego Aktywność Obywatelską (rok 2011), Dz.U. L 17 z 22.1.2010, s. 43-49

³ Tamże

⁴ *Volunteering in the European Union* (GHK 2010).

młodzieży, środowiska naturalnego i klimatu, ochrona konsumentów, pomoc humanitarna, polityka rozwoju oraz wyrównywanie szans.

Wolontariat ma także ogromny wpływ przekraczający granice państwowe. Wolontariat transgraniczny daje wielkie możliwości w zakresie edukacji, zatrudnienia i spraw obywatelskich. Może także korzystnie wpływać na wzajemne zrozumienie i kształtowanie silniejszej tożsamości europejskiej.

1.2. Wyzwania, przed jakimi stoi wolontariat

Na podstawie badania przeprowadzonego w ośmiu państwach uprzemysłowionych przez Uniwersytet Johnsa Hopkinsa⁵, a także dotychczasowych doświadczeń w ramach Roku Wolontariatu 2011, określono potencjalne trudności, jakie napotyka wolontariat, szczególnie w kontekście transgranicznym. Są to:

- **Brak jasnych ram prawnych.** Prawie co piąte państwo członkowskie nie ma jasnych ram prawnych i zasad dotyczących wolontariatu.
- **Brak krajowych strategii promocji wolontariatu.** Konieczne jest opracowanie krajowych strategii wolontariatu, obejmujących takie aspekty, jak szkolenia, świadczenia urlopowe, zabezpieczenie społeczne, uprawnienia do świadczeń dla bezrobotnych w przypadku wolontariatu transgranicznego, zakwaterowanie i zwrot bieżących wydatków.
- **Ograniczenia finansowe.** Wolontariat jest nieodpłatny, nie oznacza to jednak, że nie kosztuje. Organizacje oparte na wolontariacie często zmagają się z brakiem stabilnego finansowania i intensywnie konkurują o dostępne fundusze.
- **Niedopasowanie podaży i popytu.** Rosnąca profesjonalizacja sektora wolontariatu powoduje pewną rozbieżność pomiędzy potrzebami organizacji w dziedzinie wolontariatu a aspiracjami wolontariuszy. Są oni skłonni do uczestnictwa w projektach krótkoterminowych, natomiast organizacje oczekują zaangażowania w dłuższej perspektywie.
- **Brak uznawania kompetencji.** Umiejętności uzyskane w ramach wolontariatu nie zawsze spotykają się z adekwatnym uznaniem.
- **Przeszkody podatkowe.** Państwa członkowskie w różny sposób opodatkowują dochody i dodatki uzyskiwane przez wolontariuszy oraz środki pochodzące ze zwrotu kosztów poniesionych przez nich w ramach wolontariatu, przez co wolontariusze działający ponad granicami mogą napotykać przeszkody podatkowe.
- **Niewystarczające dane.** Bardziej porównywalne dane dotyczące wolontariatu w państwach członkowskich pozwoliłyby na określenie najlepszych praktycznych wzorców i lepsze kształtowanie polityki.

⁵ *Volunteering in the European Union* (GHK 2010).

Państwa członkowskie dokonały pewnego postępu w tych kwestiach w 2006 r., kiedy to zobowiązały się do współpracy przy pokonywaniu przeszkód utrudniających, bezpośrednio lub pośrednio, mobilność obywateli UE w celach kształcenia lub rozwoju zawodowego, w tym wolontariatu⁶. Wiele jednak jeszcze pozostaje do zrobienia. Szczególną uwagę należy zwrócić na tworzenie odpowiednich warunków dla wolontariatu, w tym zapewnienie wszystkim równych szans w zakresie dostępu do działań i uczestnictwa w nich.

1.3. Wartość dodana wolontariatu

Wolontariat przyczynia się do realizacji strategii wzrostu „Europa 2020”⁷, a w szczególności do osiągnięcia do 2020 r. docelowej stopy zatrudnienia w UE wynoszącej 75 %, ponieważ sprzyja nabywaniu nowych umiejętności i przystosowywaniu się do zmian na rynku pracy. W badaniu wspomnianego powyżej Uniwersytetu Johnsa Hopkinsa ustalono, że wolontariat może wytwarzać aż do 5 % produktu krajowego brutto⁸. Może to mieć wielkie znaczenie w czasach trudności gospodarczych i koniecznych oszczędności. Wolontariat zwiększa również solidarność – uczy, jak przystosowywać się do zmian technologicznych, globalizacji i starzenia się społeczeństw.

Wolontariat bezpośrednio przyczynia się do realizacji kluczowych celów polityki UE, takich jak włączenie społeczne, zatrudnienie, edukacja, rozwój umiejętności i postawy obywatelskie. Jego korzystne efekty znajdują potwierdzenie w nowych wskaźnikach pomiaru spójności społecznej oraz szczęścia, poczucia przynależności, aktywności i dobrostanu wolontariuszy⁹. Dotyczy to również wolontariatu w dziedzinach w wysokim stopniu opartych na wiedzy, jak edukacja i badania, również we współpracy międzynarodowej.

Zaangażowanie Unii Europejskiej w kwestie wolontariatu przynosi wymierne korzyści. Najbardziej są one widoczne w promocji wolontariatu transgranicznego i mobilności wolontariuszy w Unii. W ogólniejszym ujęciu UE może być katalizatorem rozwoju polityki wolontariatu w kolejnych latach, co zgodnie z zasadą pomocniczości powinno odbywać się na poziomie państw członkowskich, z uwzględnieniem priorytetów krajowych oraz ogólnych celów strategicznych Unii na najbliższą dekadę.

W kolejnym rozdziale przedstawiono, w jaki sposób Komisja wspiera obecnie sektor wolontariatu i jak zamierza podchodzić do kwestii poruszanych w przyszłości.

⁶ Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie mobilności transnarodowej we Wspólnocie w celach edukacji i szkolenia: Europejska Karta na rzecz Jakości Mobilności (2006/961/WE).

⁷ Komunikat Komisji. Europa 2020: Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu, COM(2010) 2020 wersja ostateczna z 3 marca 2010 r.

⁸ *Measuring Civil Society and Volunteering*, Johns Hopkins University 2007.

⁹ Por.: S. Hossenfelder, *On the problem of measuring happiness* (3 lutego 2011 r.). Dostępne w SSRN: <http://ssrn.com/abstract=1754423>. W publikacji również odniesienia do badań międzynarodowej komisji ds. pomiaru wyników gospodarczych i postępu społecznego, powołanej przez Prezydenta Francji w 2008 r., a także do przyjętego niedawno przez Brytyjski Krajowy Urząd Statystyczny podejścia do pomiaru dobrostanu ludzi.

2. POLITYKA EUROPEJSKA A WOLONTARIAT

2.1. Możliwości finansowania wolontariatu z budżetu UE

Institucje europejskie od dawna są świadome istotnej roli organizacji opartych na wolontariacie w oferowaniu obywatelom możliwości wniesienia wkładu do społeczeństwa i działania w szerszym kontekście europejskim. Z uwagi na to UE oferuje obecnie możliwości wsparcia finansowego wolontariuszy i ich działań w ramach wymienionych poniżej programów.

W ramach programu „Młodzież w działaniu”¹⁰ Wolontariat europejski (EVS) oferuje młodym ludziom w wieku od 18 do 30 lat możliwość pracy ochotniczej przez okres do 12 miesięcy poza ojczystym krajem. EVS przynosi korzyści społecznościom lokalnym, a także daje wolontariuszom szansę nabycia nowych umiejętności, nauczania się obcych języków i odkrycia innych kultur.

Dzięki Wolontariatowi europejskiemu Costica, niedowidzący 27-latek z Rumunii, mógł spędzić cztery i pół miesiąca jako wolontariusz w szkole dla dzieci niedowidzących IRHOV w Liège (Belgia). Costica prowadził zajęcia komputerowe, sportowe i kulturalne z dziećmi, dzięki czemu mógł rozwinąć umiejętności osobiste, społeczne i zawodowe. Jednocześnie udzielił znaczącego wsparcia społeczności, w której gościł – był wzorem dla niedowidzących dzieci i inspirował do działania ich rodziców i pracowników szkoły. W taki sposób wolontariat w ramach EVS pozwala na aktywne uczestnictwo w społeczeństwie i wyrażenie solidarności pomiędzy Europejczykami, a przy tym zwiększa szanse danej osoby na rynku pracy.

Program UE „Europa dla obywateli”¹¹ oferuje wsparcie szerokiego zakresu działań i organizacji promujących postawy obywatelskie wśród Europejczyków, jak np. partnerstw miast. W programie szczególną uwagę zwraca się na promocję wolontariatu. Od 2011 r. wolontariat jest jednym z priorytetów programu.

„Karta europejskich społeczności wiejskich” (CERC), stworzona w ramach programu „Europa dla obywateli”, to program współpracy 27 małych społeczności wiejskich – po jednej z każdego państwa członkowskiego. Działania CERC zmierzają do tworzenia szans na „spotkania przy kuchennym stole”, dając Europejczykom możliwość bezpośrednich, transgranicznych interakcji międzyludzkich przy jednoczesnej wymianie poglądów i współpracy w takich dziedzinach, jak uczestnictwo (i rola młodzieży) w demokracji na poziomie lokalnym czy działania na rzecz osób starszych. Działalność taka silnie zależy od pomocy wolontariuszy przy organizacji wydarzeń w ramach CERC i znajdowaniu zakwaterowania dla zaproszonych gości.

Program „Uczenie się przez całe życie”¹² obejmuje program Grundtvig, w ramach którego promuje się uczestnictwo obywateli w wolontariacie w państwach europejskich poza

¹⁰ Decyzja nr 1719/2006/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 listopada 2006 r. (Dz. U. L 327 z 24.11.2006, s. 30-44).

¹¹ Decyzja nr 1904/2006/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 grudnia 2006 r. (Dz. U. L 378 z 27.12.2006, s. 32-40).

¹² Decyzja 1720/2006/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 listopada 2006 r. (Dz.U. L 327 z 24.11.2006, s. 45).

własnym państwem, co umożliwi im wzbogacanie własnej wiedzy i doświadczenia oraz dzielenie się nimi ponad granicami.

Muzeum Manchesterskie i Muzeum Sztuk Pięknych w Budapeszcie rozpoczęły projekt wolontariatu osób starszych w ramach Grundtvig, koncentrując się na osobach powyżej 50 roku życia. Głównym elementem projektu był program wymiany – po sześciu wolontariuszy z każdego muzeum odwiedziło muzeum partnerskie i miało możliwość uczestniczenia w wolontariacie w innym kraju. Projekt stanowił platformę wymiany najlepszych praktyk wśród muzeów współpracujących z wolontariuszami w różnych państwach Europy.

Oprócz programów bezpośrednio skierowanych do wolontariuszy i zorientowanych na ich działalność, UE oferuje szeroki zakres programów finansowania dostępnych dla wolontariuszy w dziedzinach dystrybucji żywności, przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu i dyskryminacji, równości płci, zapobiegania narkomanii, pomocy ofiarom przestępstw¹³, zdrowia publicznego, ochrony konsumentów oraz działań na rzecz środowiska naturalnego i klimatu.

Komisja zobowiązuje się do rozwijania wśród obywateli UE i zainteresowanych stron świadomości na temat rozmaitych programów finansowania dostępnych do wykorzystania przez wolontariuszy i na działalność w ramach wolontariatu. Pozwoli to na pełne wykorzystanie możliwości finansowania tego sektora.

2.2. Wymiar społeczny wolontariatu

2.2.1. Wolontariat jako wyraz europejskiej postawy obywatelskiej

Wolontariat jest ściśle powiązany z ogólnymi celami polityki Komisji w zakresie wzmocnienia postaw obywatelskich w Unii i skoncentrowania polityki UE na potrzebach obywateli¹⁴. Wolontariat może być uzupełnieniem praw przysługujących obywatelom i promować ich aktywne uczestnictwo w społeczeństwie. Jest tak szczególnie w przypadku wolontariatu transgranicznego, który daje duże możliwości w dziedzinie międzykulturowego uczenia się i rozwoju tożsamości europejskiej.

Ponadto wolontariat jest elementem innowacji społecznej, mogą mobilizować kreatywność ludzi w celu opracowania rozwiązań i lepszego wykorzystania ograniczonych zasobów¹⁵.

Komisja będzie nadal wspierać sektor wolontariatu za pośrednictwem swoich programów finansowania oraz programów spójności społecznej UE w różnych obszarach polityki.

Będzie też rozwijać inicjatywy promujące wolontariat transgraniczny w kontekście Europejskiego Roku Obywateli 2013.

¹³ W organizacjach wsparcia ofiar przestępstw w Europie pracuje ponad 20 000 wolontariuszy (Wzmocnianie praw ofiar w UE, COM(2011) 274 wersja ostateczna z 18.5.2011, s. 5).

¹⁴ „Political Guidelines for the next Commission (2009-2014)” (Wytyczne polityczne na kolejną kadencję Komisji (2009-2014)) (2009).

¹⁵ *Empowering people, driving change: Social innovation in the European Union* (BEPA 2010). Przy wsparciu z siódmego programu ramowego w zakresie badań Komisja Europejska zamierza wesprzeć utworzenie „platformy społecznej” obejmującej innowacyjne usługi socjalne, w ramach której poruszana też będzie kwestia roli wolontariatu w sektorze usług.

2.2.2. Wolontariusze spoiwem społeczeństwa

Wolontariusze są czynnikiem sprzyjającym spójności społecznej i włączeniu społecznemu. Wolontariat zakłada dzielenie się tym, co mamy, i pomoc innym ludziom, a więc sprzyja rozwojowi solidarności. Ochotnicze działania zwiększają tolerancję wobec defaworyzowanych grup społecznych, pomagają ograniczyć rasizm i uprzedzenia.

Wolontariat uznano również za dobry sposób oferowania nowych szans edukacyjnych osobom starszym i niepełnosprawnym, dający im jednocześnie możliwość współkształtowania społeczeństw. Współpraca i wzajemne wsparcie osób młodszych i starszych w ramach wolontariatu sprzyja również porozumieniu między pokoleniami.

Na poziomie indywidualnym wolontariat może być dla obywateli sposobem nabywania nowych umiejętności, odgrywania użytecznej roli w społeczeństwie i tworzenia lub odnawiania powiązań z nim. Na poziomie społecznym może być narzędziem zwiększania potencjału ludzi w społeczeństwie, szczególnie grup defaworyzowanych.

Podobnie wolontariat w dziedzinie ochrony środowiska odgrywa znaczącą rolę w ochronie środowiska naturalnego i poprawie jego stanu dla obecnych i przyszłych pokoleń, a jednocześnie sprzyja zwiększaniu świadomości co do kwestii ekologicznych i upowszechnianiu zachowań proekologicznych¹⁶. Dla przykładu brytyjska organizacja wolontariuszy na rzecz ochrony środowiska – British Trust for Conservation Volunteers (BTCV) angażuje każdego roku ponad 300 tys. wolontariuszy; na Słowacji wolontariat ekologiczny stanowi 13,3 % wolontariatu ogółem¹⁷.

W celu zwiększenia świadomości problemu zaśmiecenia mórz i oceanów oraz jego rozwiązania, międzynarodowa fundacja Surfrider Foundation organizuje co roku „Inicjatywę na rzecz oceanów: największy zlot obywateli na rzecz środowiska w Europie”, w ramach której 40 tys. wolontariuszy uczestniczy w ponad tysiącu akcji oczyszczania plaż, jezior, rzek i dna oceanicznego w Europie i na całym świecie¹⁸.

Komisja może przedstawić propozycje dotyczące konkretnie wolontariatu w ramach strategii zatrudnienia UE, w ramach zwalczania ubóstwa i wykluczenia społecznego, a także w kontekście inicjatywy Komisji „Nowe umiejętności w nowych miejscach pracy”.

2.2.3. Wolontariat a edukacja

Uczenie się w ramach wolontariatu może mieć postać uczenia się pozaformalnego, czyli ustrukturyzowanych działań, w których wolontariusz uczestniczy celowo, bądź też uczenia się nieformalnego – czyli niezamierzonego i nieustrukturyzowanego. W obu przypadkach takie zdobywanie wiedzy zwykle nie jest poparte żadnym formalnym świadectwem. Uznanie wolontariatu jako formy uczenia się jest zatem priorytetem działań UE w dziedzinie edukacji i

¹⁶ „Volunteering and environment” (Wolontariat a środowisko):

http://community.cev.be/download/130/434/Fact_sheet_DG_ENV_environment.pdf

¹⁷ CSVnet – National Coordination Body of Voluntary Support Centres, 2009. *Brief compendium of the research: Volunteering across Europe. Organisations, promotion, participation*, s. 17.

¹⁸ Zestaw prasowy dot. inicjatywy na rzecz oceanów – 2011: http://www.surfrider.eu/fileadmin/documents/io11/dp/20110228_DP-IO2011_EN.pdf

szkoleń. Na podstawie wspólnych zasad przyjętych przez Radę w 2004 r.¹⁹ CEDEFOP, czyli Europejskie Centrum Rozwoju Kształcenia Zawodowego, opublikowało „Europejskie wytyczne na temat zatwierdzania uczenia się pozaformalnego i nieformalnego”, stanowiące podstawę do ustalenia praktyk w zakresie certyfikacji, uwzględniających wolontariat.

Mobilność w celu uczenia się jest jednym ze sposobów korzystania przez obywateli z prawa do swobodnego poruszania się w UE. Wolontariat transgraniczny jest przykładem takiej mobilności.

Komisja pracuje nad wnioskiem dotyczącym zalecenia Rady w sprawie zatwierdzania uczenia się pozaformalnego i nieformalnego, uwzględniającego wymiar wolontariatu.

Na poziomie praktycznym doświadczenie pracy w ramach wolontariatu i uzyskane w ten sposób umiejętności można wykazać w dokumencie Europass²⁰, a w przyszłości zostaną one włączone do „europejskiego paszportu umiejętności”.

2.2.4. Wolontariat a młodzież

Wolontariat może sprzyjać aktywnemu udziałowi młodych ludzi w społeczeństwie. Młodzi ludzie mający solidną wiedzę na temat wolontariatu i pozytywne doświadczenia z tego typu działalności najprawdopodobniej będą nadal aktywnie działać jako wolontariusze, zachęcając innych młodych ludzi do podążenia w ich ślady.

Komisja wybrała wolontariat młodzieży jako jeden z priorytetów procesu współpracy w dziedzinie polityki na rzecz młodzieży, rozpoczętego w 2001 r., a także późniejszej otwartej metody koordynacji na temat młodzieży. W ramach nowej strategii UE na rzecz młodzieży uznano wolontariat za jedną z kluczowych dziedzin polityki dotyczących młodzieży w Europie²¹.

Zalecenie Rady w sprawie mobilności młodych wolontariuszy przewiduje rozwinięcie współpracy pomiędzy organizatorami działań wolontariatu w państwach członkowskich UE. Zachęca się w nim organizacje społeczeństwa obywatelskiego i władze publiczne do rozwijania działań wolontariatu i otwierania ich na młodych ludzi z innych państw UE²².

Wolontariat młodzieży wspiera realizację celów inicjatywy przewodniej „Mobilna młodzież”²³ w ramach strategii „Europa 2020”, w ramach której młodzi ludzie zajmują centralne miejsce w unijnej wizji gospodarki opartej na wiedzy, innowacji, wysokim

¹⁹ Konkluzje Rady i przedstawicieli rządów państw członkowskich uczestniczących w posiedzeniu Rady w sprawie wspólnych europejskich zasad identyfikacji i zatwierdzania kształcenia nieformalnego i pozaformalnego (maj 2004 r.).

²⁰ Decyzja nr 2241/2004/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie jednolitych ram wspólnotowych dla przejrzystości kwalifikacji i kompetencji (Europass) (Dz.U. L 390 z 31.12.2004, s. 6-20).

²¹ Inwestowanie w młodzież i mobilizowanie jej do działania – strategia UE na rzecz młodzieży. Odnowiona otwarta metoda koordynacji na potrzeby wyzwań i możliwości stojących przed młodzieżą, COM(2009) 200 wersja ostateczna z 27.04.2009.

²² Zalecenie Rady w sprawie mobilności młodych wolontariuszy w Unii Europejskiej (2008/C 319/03 z 13.12.2008).

²³ „Mobilna młodzież” – Inicjatywa na rzecz uwolnienia potencjału młodzieży ku inteligentnemu, trwałemu i sprzyjającemu włączeniu społecznemu wzrostowi gospodarczemu w Unii Europejskiej, COM(2010) 477 wersja ostateczna z 15.9.2010.

poziomie wykształcenia i umiejętności, rynkach pracy sprzyjających włączeniu społecznemu oraz aktywnym zaangażowaniu w życie społeczeństwa.

W 2012 r. państwa członkowskie przedstawia Komisji sprawozdania z realizacji strategii UE na rzecz młodzieży oraz zalecenia w sprawie mobilności młodych wolontariuszy w UE. Na ich podstawie Komisja przedstawi wnioski dotyczące dalszego rozwoju.

2.2.5. *Wolontariat a sport*

W art. 165 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej wzywa się UE, by wspierając europejski sport, uwzględniała struktury oparte na zasadzie dobrowolności.

W 2002 r. państwa członkowskie uznały istotny wkład wolontariatu w działalność sportową oraz jego wartość ekonomiczną w „Deklaracji z Aarhus w sprawie pracy ochotniczej w sporcie”. Wolontariat był również jedną z kluczowych kwestii poruszonych w białej księdze Komisji na temat sportu z 2007 r., w której uznano, że wolontariat w sporcie przyczynia się do spójności społecznej i włączenia społecznego oraz promowania demokracji lokalnej i postaw obywatelskich, a także stwarza okazje do kształcenia pozaformalnego²⁴. W maju 2011 r. w rezolucji w sprawie planu prac UE w dziedzinie sportu Rada uznała wolontariat w sporcie za jeden z priorytetowych tematów współpracy na szczeblu UE.

Sektor sportu jest w stanie mobilizować większe liczby wolontariuszy niż jakikolwiek inny sektor. W większości państw członkowskich ruch sportowy nie istniałby bez wolontariatu. Różnice między państwami członkowskimi są jednak bardzo duże – w niektórych z nich skala wolontariatu w sporcie jest bardzo niska²⁵. Państwa członkowskie o wysokim poziomie wolontariatu w sporcie charakteryzują się zwykle silną kulturą wolontariatu i dobrze rozwiniętymi strukturami, ale również wsparciem władz publicznych dla takiej działalności²⁶.

W ramach działań przygotowawczych 2010 r. w dziedzinie sportu Komisja finansuje cztery projekty pilotażowe dotyczące wolontariatu w sporcie.

2.2.6. *Wolontariat pracowników jako wyraz korporacyjnej odpowiedzialności społecznej*

Istotną rolę w promocji wolontariatu mogą odegrać podmioty zarówno sektora prywatnego, jak i publicznego, co może być wyrazem ich korporacyjnej odpowiedzialności społecznej. Inwestowanie w wolontariat pracowników nie tylko przynosi korzyści społecznościom lokalnym, ale również korzystnie wpływa na reputację i wizerunek przedsiębiorstw, przyczynia się do tworzenia ducha współpracy, zwiększa satysfakcję z pracy zawodowej i podnosi wydajność, jednocześnie umożliwiając pracownikom i urzędnikom nabywanie nowych umiejętności.

W 2011 r. Komisja podjęła inicjatywy mające na celu promowanie wolontariatu wśród jej pracowników. W ramach tych inicjatyw publikowane są w intranecie informacje dla

²⁴ Biała księga na temat sportu, COM(2007) 391 wersja ostateczna z 11.7.2007.

²⁵ *Volunteering in the European Union* (GHK 2010), s. 216.

²⁶ *Volunteering in the European Union* (GHK 2010), s. 214-215, gdzie poruszono również kwestię dochodów organizacji sportowych.

pracowników o możliwościach działań ochotniczych, opisy dobrych praktyk i wskazówki dla pracowników zamierzających zaangażować się w wolontariat²⁷.

2.2.7. Wolontariat a stosunki UE z państwami trzecimi

2.2.7.1. Propagowanie mobilności wolontariuszy z państw trzecich w UE

Należy zauważyć również wzajemne korzyści w ramach wolontariatu, płynące z migracji do UE wolontariuszy z państw trzecich. W tym kontekście dyrektywa Rady 2004/114/WE²⁸ stanowi ramy odniesienia dla wspólnych minimalnych warunków wjazdu i pobytu wolontariuszy z państw trzecich, niezależnie od sytuacji na rynku pracy w państwie przyjmującym. Wdrożenie tych przepisów przez państwa członkowskie jest nieobowiązkowe.

W 2011 r. Komisja opublikuje sprawozdanie ze stosowania dyrektywy Rady 2004/114/WE i w razie potrzeby rozważy zaproponowanie poprawek.

2.2.7.2. Wolontariat a pomoc humanitarna

Obszarem, w którym zdaniem Europejczyków wolontariusze odgrywają największą rolę, jest pomoc humanitarna i solidarność. Komisja Europejska jest zdecydowana poważnie traktować opinię obywateli Europy: na podstawie art. 214 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej Komisja przygotowuje powołanie Europejskiego Ochotniczego Korpusu Pomocy Humanitarnej, który będzie stanowił ramy wspólnego wkładu wolontariuszy europejskich w operacje pomocy humanitarnej Unii Europejskiej²⁹.

Ten nowy podmiot umożliwi wolontariuszom z różnych państw członkowskich wspólny udział w przedsięwzięciach pomocy humanitarnej UE, co będzie stanowić wymierny przejaw ich solidarności z potrzebującymi. Oczekuje się także, że stworzy on nowe możliwości uczestnictwa obywateli europejskich, szczególnie młodych. Wysyłanie wolontariuszy europejskich ma również na celu zwiększenie potencjału lokalnego – jest to obszar, w którym wolontariat może przynieść znaczące wyniki. Wsparcie wolontariuszy w dziedzinie gotowości na klęski żywiołowe i w akcjach ratunkowych przyczyni się w szczególności do stworzenia podstaw procesów zrównoważonego rozwoju powiązanych z operacjami UE w dziedzinie pomocy humanitarnej poprzedzającymi wystąpienie kryzysu i następującymi po nim.

W 2011 r. Komisja finansuje projekty pilotażowe mające na celu dobór, wyszkolenie i wysłanie pierwszych wolontariuszy Europejskiego Ochotniczego Korpusu Pomocy Humanitarnej Wyniki etapu pilotażowego, a także rezultaty przeglądów, konsultacji i

²⁷ Zob. <http://myintracomm.ec.europa.eu/serv/en/Volunteering/>. Warto również dodać, że pracownicy Komisji organizują i prowadzą inicjatywy charytatywne, takie jak Schuman Trophy, kampania „Dary dla bezdomnych w pudełku po butach” („Shoobox for the homeless”), grupa wsparcia dla chorych na raka, delegacja UE w ruchu ATD Quart Monde lub niedawno powstałe stowarzyszenie GIVE EUR-HOPE.

²⁸ Dyrektywa Rady 2004/114/WE z dnia 13 grudnia 2004 r. w sprawie warunków przyjmowania obywateli państw trzecich w celu odbywania studiów, udziału w wymianie młodzieży szkolnej, szkoleniu bez wynagrodzenia lub wolontariacie. Dz.U. L 375 z 23.12.2004, s. 12.

²⁹ Wolontariat jako wyraz solidarności obywateli UE – wstępne refleksje na temat Europejskiego Ochotniczego Korpusu Pomocy Humanitarnej, COM(2010) 683 wersja ostateczna z 23.11.2010.

oceny wpływu na podstawie wieloletnich doświadczeń organizacji krajowych i międzynarodowych, umożliwią Komisji przyjęcie w 2012 r. wniosku dotyczącego rozporządzenia w sprawie powołania Europejskiego Ochotniczego Korpusu Pomocy Humanitarnej.

2.2.7.3. Wolontariat a polityka rozwoju

Wolontariusze mogą odegrać istotną rolę we współpracy w dziedzinie rozwoju – bądź indywidualnie, bądź w ramach działalności organizacji społeczeństwa obywatelskiego. Ogólnie rzecz biorąc wolontariat zwiększa skuteczność działań tych organizacji i stanowi potwierdzenie ich niezarobkowego charakteru.

Komisja nie wspiera bezpośrednio poszczególnych wolontariuszy, ale oferuje im pośrednią pomoc poprzez stosowanie instrumentów prawnych i finansowych UE w celu wspierania projektów działających z korzyścią dla organizacji społeczeństwa obywatelskiego. Grupy te w coraz większym stopniu wpływają na kształtowanie polityki rozwoju w krajach rozwijających się, szczególnie poprzez przyjmowanie na siebie rosnącej odpowiedzialności w dziedzinie ograniczania ubóstwa. Chociaż Komisja w znacznym stopniu powierza organizacjom społeczeństwa obywatelskiego realizację ogólnej polityki UE w zakresie rozwoju, ostatecznie same te organizacje decydują, czy korzystać z pracy wolontariuszy w miejsce pracowników zatrudnianych odpłatnie, czy to w Europie, czy na całym świecie.

3. WNIOSKI: KIERUNEK DALSZYCH DZIAŁAŃ

Wolontariat jest częścią naszej tkanki społecznej. Stanowi wsparcie podstawowych wartości – włączenia społecznego i postawy obywatelskiej. Dlatego też Komisja Europejska podkreśla znaczenie wolontariatu w ramach Europejskiego Roku Wolontariatu 2011. Komisja współpracuje z odpowiednimi zaangażowanymi stronami, aby efekty Roku Wolontariatu były znaczące i trwałe.

W ramach Roku Wolontariatu uzupełniane i rozwijane będą następujące wnioski:

- Wolontariat jest ważnym motorem tworzenia kapitału ludzkiego i społecznego, istotnym czynnikiem integracji i wzrostu zatrudnienia oraz kluczowym elementem poprawy spójności społecznej. Jest on bardzo widocznym wyrazem europejskiej postawy obywatelskiej – wolontariusze uczestniczą w kształtowaniu społeczeństwa i udzielaniu pomocy potrzebującym.
- Jego potencjał można rozwijać w ramach strategii wzrostu „Europa 2020”. Wolontariusze są ważnym zasobem naszej gospodarki i społeczeństwa, ale nie można traktować ich jako alternatywy dla zwykłych pracowników.
- Poprzez promowanie wolontariatu transgranicznego we współpracy z państwami członkowskimi oraz poprzez unijne programy finansowania Unia przyczynia się do mobilności i międzykulturowego nabywania wiedzy przez swoich obywateli oraz do wzmacniania ich europejskiej tożsamości.

Zalecenia dla państw członkowskich w zakresie polityki

Zgodnie z zasadą pomocniczości Komisja nie zamierza promować jednego modelu wolontariatu ani dokonywać harmonizacji kultury wolontariatu na poziomie lokalnym i regionalnym. Niemniej jednak Komisja apeluje, aby państwa członkowskie lepiej wykorzystywały potencjał wolontariatu, korzystając z następujących zaleceń:

- W państwach, w których brakuje ram dla działalności wolontariatu, a także silnie ugruntowanej tradycji i kultury w tym zakresie, stworzenie ram prawnych mogłoby dostarczyć zachęt do wsparcia rozwoju wolontariatu.
- Należy sprzyjać badaniom i gromadzeniu danych na temat wolontariatu na szczeblu krajowym. W tym celu zaleca się korzystanie z Podręcznika pomiaru pracy wolontariuszy (Manual on the Measurement of Volunteer Work) Międzynarodowej Organizacji Pracy oraz Podręcznika organizacji nienastawionych na zysk (Handbook on Non-Profit Organisations) wydanego przez ONZ.
- Uznanie kompetencji i umiejętności uzyskanych w ramach wolontariatu jako doświadczeń z uczenia się pozaformalnego ma zasadnicze znaczenie jako czynnik motywujący wolontariuszy i stanowiący pomost pomiędzy wolontariatem i edukacją.
- Państwa członkowskie powinny wyeliminować przeszkody bezpośrednio lub pośrednio utrudniające działalność w ramach wolontariatu w ogóle, a w szczególności wolontariatu transgranicznego.
- Państwa członkowskie zachęca się do otwarcia krajowych programów wolontariatu na wolontariuszy z innych państw, co powinno przyczynić się do rozwoju wolontariatu w Unii Europejskiej.

Konkretne działania w celu uznania i promowania wolontariatu na poziomie UE:

UE zamierza zdecydowanie działać, aby Europejski Rok Wolontariatu 2011 miał długofalowe efekty. Zamierza też kontynuować dialog z odpowiednimi zaangażowanymi stronami w różnych dziedzinach polityki powiązanych z wolontariatem.

- Komisja zaproponuje utworzenie Europejskiego Ochotniczego Korpusu Pomocy Humanitarnej w 2012 r.
- Programy finansowania UE w różnych dziedzinach polityki będą nadal zorientowane na wolontariuszy i będą promować wolontariat transgraniczny.
- Komisja ułatwi obywatelom UE i zainteresowanym stronom orientację w rozmaitych programach finansowania dostępnych do wykorzystania przez wolontariuszy i w działalności w ramach wolontariatu.
- Komisja chce nadal rozważać możliwe działania w celu wzmocnienia powiązań pomiędzy wolontariatem a ochroną zdrowia i opieką społeczną, szczególnie w kontekście starzenia się społeczeństw.

- Na podstawie zaplanowanych na 2012 r. sprawozdań państw członkowskich z realizacji zalecenia w sprawie mobilności młodych wolontariuszy Komisja przedstawi propozycje dalszych środków.
- Komisja może przedstawić propozycje dotyczące konkretnie wolontariatu w ramach strategii zatrudnienia UE, w ramach zwalczania ubóstwa i wykluczenia społecznego, a także w kontekście inicjatywy Komisji „Nowe umiejętności w nowych miejscach pracy”.
- Komisja przygotowuje wniosek dotyczący zalecenia Rady w sprawie zatwierdzania uczenia się pozaformalnego i nieformalnego, uwzględniającego uznanie kompetencji nabytych w ramach wolontariatu.
- Planowany w przyszłości „europejski paszport umiejętności” umożliwi każdemu rejestrowanie umiejętności i kompetencji nabytych w toku wolontariatu.
- Komisja zadba o należyte uwzględnienie kwestii wolontariatu, a szczególnie promowania wolontariatu transgranicznego, w ramach zbliżającego się Europejskiego Roku Obywateli (2013).